

Vardaga Äldreomsorg AB
Box 1565
171 29 Solna

Tillsyn enligt kameraövervakningslagen (2013:460) - kameraövervakning av särskilt boende

Datainspektionens beslut

Datainspektionen har inga invändningar mot den kameraövervakning som har granskats i ärendet.

Ärendet avslutas.

Bakgrund

Datainspektionen har uppmärksammats på kameraövervakningen på det aktuella boendet genom Inspektionen för vård och omsorg. Beslutet i detta ärende grundar sig endast på regelverket i kameraövervakningslagen och inte andra bestämmelser som kan vara tillämpliga på Vardaga Äldreboende AB:s verksamhet, t.ex. socialtjänstlagen.

Redogörelse för tillsynsärendet

Vardaga Äldreboende AB (bolaget) bedriver kameraövervakning av Åsbacka särskilda boende på Stationsgatan 2 i Molkom. Syftet med övervakningen är att genom teknikens möjligheter till ökad uppsikt ge de boende vid Åsbacka, som till stor del är äldre personer med demenssjukdomar, stöd och hjälp utan dröjsmål. Kamerorna övervakar korridorer på respektive avdelning enligt ritningar som har getts in i ärendet. Kamerorna är kopplade till rörelsesensorer i korridorerna, vilket innebär att när sensorerna detekterar rörelse i de aktuella korridorerna skickas ett larm till en centralutrustning som i sin tur skickar larm till behörig personal på den avdelning som larmet

kommer från. Behörig personal kan då på sina bärbara enheter se bilder i realtid från den larmande övervakningskameran och kan bestämma vilken åtgärd som ska vidtas med anledning av larmet. När personalen har svarat på larmet försvinner bilden från de bärbara enheterna. Inga bilder sparas och övervakning sker endast när ett larm har gått. Kommunikationen mellan kamerorna, centralutrustningen och de bärbara enheterna är skyddad med kryptering och det krävs inloggning för att komma åt bilderna.

Kameraövervakningen är endast aktiverad mellan klockan 21.00–07.00 alla dagar. Under dessa tider är det i princip endast boende och personal på boendet som uppehåller sig inom de övervakade ytorna. Tiden har valts med hänsyn till att de flesta boende då är inne på sina rum och det är färre personer ute i korridorerna.

Bolaget upplyser om kameraövervakningen med skyltar vid entrén till boendet samt upprepad muntlig och skriftlig information till de personer som kan bli övervakade.

Skäl för beslutet

Är kameraövervakningen laglig?

Tillämpliga bestämmelser

Den granskade kameraövervakningen avser platser dit allmänheten inte har tillträde. Enligt 23 § kameraövervakningslagen får kameraövervakning av en plats dit allmänheten inte har tillträde bedrivas om övervakningen behövs för att förebygga, avslöja eller utreda brott, förhindra olyckor eller andra berättigade ändamål, och övervakningsintresset väger tyngre än den enskildes intresse av att inte bli övervakad (integritetsintresset). Denna proportionalitetsavvägning (kallad överviktsprincipen) ska göras i varje enskilt fall och varje kamera ska bedömas för sig. Vidare ska – innan kameraövervakning tillgrips – prövas om andra, mindre ingripande åtgärder kan vara tillräckliga för att komma till rätta med problemen. Det är den som bedriver övervakningen som visa att övervakningsintresset väger över integritetsintresset (prop. 2012/13:115 s. 80-84).

Vid bedömningen enligt överviktsprincipen ska särskilt beaktas hur övervakningen ska utföras, om teknik som främjar skyddet av den enskildes

personliga integritet ska användas och vilket område som ska övervakas. Det har också betydelse när och hur länge övervakningen ska pågå. Enligt 24 § kameraövervakningslagen ska den som bedriver kameraövervakningen se till att övervakningen inte sker i större omfattning än vad som behövs för att tillgodose ändamålen med övervakningen.

Utgångspunkten i kameraövervakningslagen är att kameraövervakning endast ska utgöra ett komplement till andra åtgärder. Kameraövervakning ska således inte ses som ett hjälpmedel som ska användas i stället för andra säkerhetsåtgärder eller förebyggande insatser. Om kompletterande åtgärder har försummats, kan det komma att påverka bedömningen av behovet av kameraövervakning och i förlängningen medföra att övervakningen inte är tillåten.

Datainspektionens bedömning

Datainspektionen konstaterar att kameraövervakningen är förenlig med 23 § kameraövervakningslagen.

Skälen för Datainspektionens bedömning är följande. Bolaget har uppgett att kameraövervakningen baseras på en intresseavvägning enligt 23 § kameraövervakningslagen. Syftet med den aktuella kameraövervakningen är att genom teknikens möjligheter till ökad uppsikt ge de boende stöd och hjälp utan dröjsmål. Vid det aktuella boendet bor det personer som behöver olika former av stöd i sin vardag; det rör sig om personer med till exempel fallrisk eller självskadebeteende. Datainspektionen anser, utifrån bolagets beskrivning av syftet med övervakningen i kombination med risken för fallolyckor eller liknande hos de boende, att det uppgivna syftet handlar om att förebygga olyckor eller andra berättigade ändamål, vilket är tillåtna ändamål enligt 23 § kameraövervakningslagen. För att övervakningen ska vara laglig krävs dock att bolaget kan visa att övervakningsintresset väger tyngre än de boendes intresse av att inte bli övervakade.

Av utredningen i ärendet framgår att övervakningen sker av korridorer mellan 21.00–07.00, efter aktiverat rörelselarm i korridorerna. Bolaget har valt att införa kameraövervakning på det aktuella boendet utifrån bolagets kunskap om äldreomsorg och de risker som finns för äldre dementa personer utifrån vetenskap och beprövad erfarenhet. Det är personalen på boendet som ger de boende det stöd och den hjälp de behöver. Oavsett hur stor personalstyrka som finns, kan det enligt bolaget dock alltid uppstå situationer där behov av

hjälp inte kan uppmärksammas omedelbart, t.ex. om personalen är inne i en annan boendes rum.

Bolaget har försökt att uppnå syftet med kameraövervakningen på andra sätt genom att ha bemanning av personal nattetid och individuella skyddsåtgärder för de boende såsom överfallslarm, larmmattor och rörelselarm inne på rummen. Bolagets bedömning var dock att de vidtagna åtgärderna inte var tillräckliga för att kunna ha en bra uppsikt över de boende och utan dröjsmål kunna ge dem stöd och hjälp. När bolaget övervägde att införa kameraövervakning var utgångspunkten att de bilder som kamerorna förmedlade, av hänsyn till integritetsintresset hos de boende, skulle vara nedpixelade så att man inte kunde se vem det var på bilderna. Efter en pilotstudie som genomfördes under hösten 2015 i vilken de boendes, anhörigas och personalens synpunkter inhämtades, kom bolaget dock fram till att behovet av att kunna se vem det är och utifrån det kunna vidta rätt åtgärder vägde över det intrång i den personliga integriteten som övervakningen med identifierbara bilder innebar. För att begränsa integritetsintrånget så långt som möjligt valde bolaget dock att använda sig av en teknik som efter aktiverat rörelselarm endast förmedlar en live-vy från aktuell kamera som går till behörig personal på respektive avdelning. När personalen har bekräftat att de mottagit larmet, kopplas realtidsbilden ner och inga bilder sparas.

Datainspektionen anser att integritetsintresset generellt sett gör sig starkt gällande i korridorer och gemensamhetsutrymmen på ett särskilt boende, eftersom det handlar om kameraövervakning i en boendemiljö där de boende inte kan välja bort att bli övervakade. Att syftet med övervakningen är att skydda de boende minskar dock integritetsintrånget till viss del. Integritetsintrånget minskas ytterligare genom att övervakningen endast sker i realtid samt genom att tiderna för övervakningen begränsas till tider då normalt sett endast ett fåtal personer uppehåller sig inom de övervakade områdena.

Kameraövervakning bör endast användas när möjligheterna till alternativa, mindre integritetskränkande åtgärder har uttömts och då endast i kombination med andra åtgärder. Bolaget har innan kameraövervakningen infördes försökt komma till rätta med problemen på andra sätt. Dessa åtgärder har dock enligt bolaget inte varit tillräckliga eftersom det alltid kan

uppstå situationer där hjälpbehov inte omedelbart uppmärksammas av personalen.

Datainspektionen konstaterar att kameraövervakningen på det aktuella boendet är ett komplement till de övriga åtgärder som bolaget idag vidtar för att ha uppsikt och utan dröjsmål kunna hjälpa och stödja de boende. Kameraövervakningen har vidare begränsats på flera sätt för att minska integritetsintrånget.

Med hänsyn till att syftet med kameraövervakningen är att skydda de boende från olyckor som för de berörda personerna kan få allvarliga konsekvenser, att övervakningen är begränsad till att endast ske i korridorerna på det aktuella boendet och inte inne i de boendes egna rum, att övervakningen endast sker i realtid och under de tider då övervakningsbehovet är som störst och integritetsintresset som minst, samt att alternativa rimliga åtgärder till övervakningen har prövats och bedömts vara otillräckliga, anser Datainspektionen att bolagets övervakningsintresse väger tyngre än de boendes och övriga berördas intresse att inte bli föremål för den aktuella övervakningen. Dessutom är bilderna endast tillgängliga för en begränsad krets ur personalen med utpekade arbetsuppgifter kopplade till den avdelning som en viss boende vistas på.

Upplysningsplikt

Tillämpliga bestämmelser

Enligt 25 § kameraövervakningslagen ska upplysning om kameraövervakning lämnas genom tydlig skyltning eller på något annat verksamt sätt. Upplysning ska också lämnas om vem som bedriver kameraövervakningen om det inte framgår av förhållandena på platsen.

Datainspektionens bedömning

Datainspektionen konstaterar att bolaget uppfyller upplysningsplikten i 25 § kameraövervakningslagen.

Skälen för Datainspektionens bedömning är följande. Bolaget informerar om kameraövervakningen vid entrén till boendet samt på anslagstavlor på respektive avdelning i enlighet med ingiven ritning. Därutöver har muntlig information lämnats om kameraövervakningen på boendet på närstående möten, närståenderåd och arbetsplatsträffar. Skriftlig information

har dessutom lämnats till samtliga anställda. Informationen ges med återkommande intervaller. Därutöver får boende och närstående information om övervakningen i samband med inflyttning till boendet och ny personal på boendet informeras när de anställs.

Enligt Datainspektionen uppfyller bolaget upplysningsplikten genom att både ha skyltar uppsatta och genom såväl muntlig som skriftlig information vid upprepade tillfällen till samtliga personer som kan bli övervakade. Datainspektionen har därmed inget att erinra mot den upplysning som bolaget lämnar i samband med kameraövervakningen.

Säkerhetsåtgärder

Tillämpliga bestämmelser

Den som bedriver kameraövervakning ska enligt 30 § kameraövervakningslagen vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att skydda det upptagna bild- och ljudmaterialet. Åtgärderna ska åstadkomma en säkerhetsnivå som är lämplig med beaktande av de tekniska möjligheter som finns, vad det skulle kosta att genomföra åtgärderna, de särskilda risker som finns med behandlingen av materialet och hur pass känsligt materialet är.

Enligt förarbetena till kameraövervakningslagen ska material från kameraövervakning normalt betraktas som känsligt ur ett integritetsperspektiv (prop. 2012/13:115 s. 100). De negativa konsekvenserna för integriteten kan således bli stora om det inspelade materialet skulle hamna i orätta händer.

Datainspektionens bedömning

Datainspektionen konstaterar att bolaget uppfyller säkerhetskraven i 30 § kameraövervakningslagen.

Skälen för Datainspektionens bedömning är följande. Bolaget har uppgett att kameraövervakningssystemet är i ett separat datanätverk utan uppkoppling till öppet nät, t.ex. internet. Samtliga sensorer kommunicerar via krypterad förbindelse till en central server som kräver inloggning för åtkomst. Programfilerna på servern som hanterar bilder från övervakningen, som endast sker i realtid, är krypterade. Personalens bärbara enheter är uppkopplade mot ett lokalt trådlöst nätverk inom vilket all datatrafik är krypterad.

Mot bakgrund av de säkerhetsåtgärder som bolaget har vidtagit för att skydda överföringen av bilder från kameraövervakningen, anser Datainspektionen att bolaget har vidtagit tillräckliga säkerhetsåtgärder enligt 30 § kameraövervakningslagen.

Detta beslut har fattats av generaldirektören Kristina Svahn Starrsjö efter föredragning av juristen Malin Ricknäs. Vid den slutliga handläggningen har även chefsjuristen Hans-Olof Lindblom, enhetschefen Nicklas Hjertonsson, juristen Ulrika Harnesk och it-säkerhetsspecialisten Adolf Slama deltagit.

Kristina Svahn Starrsjö

Malin Ricknäs